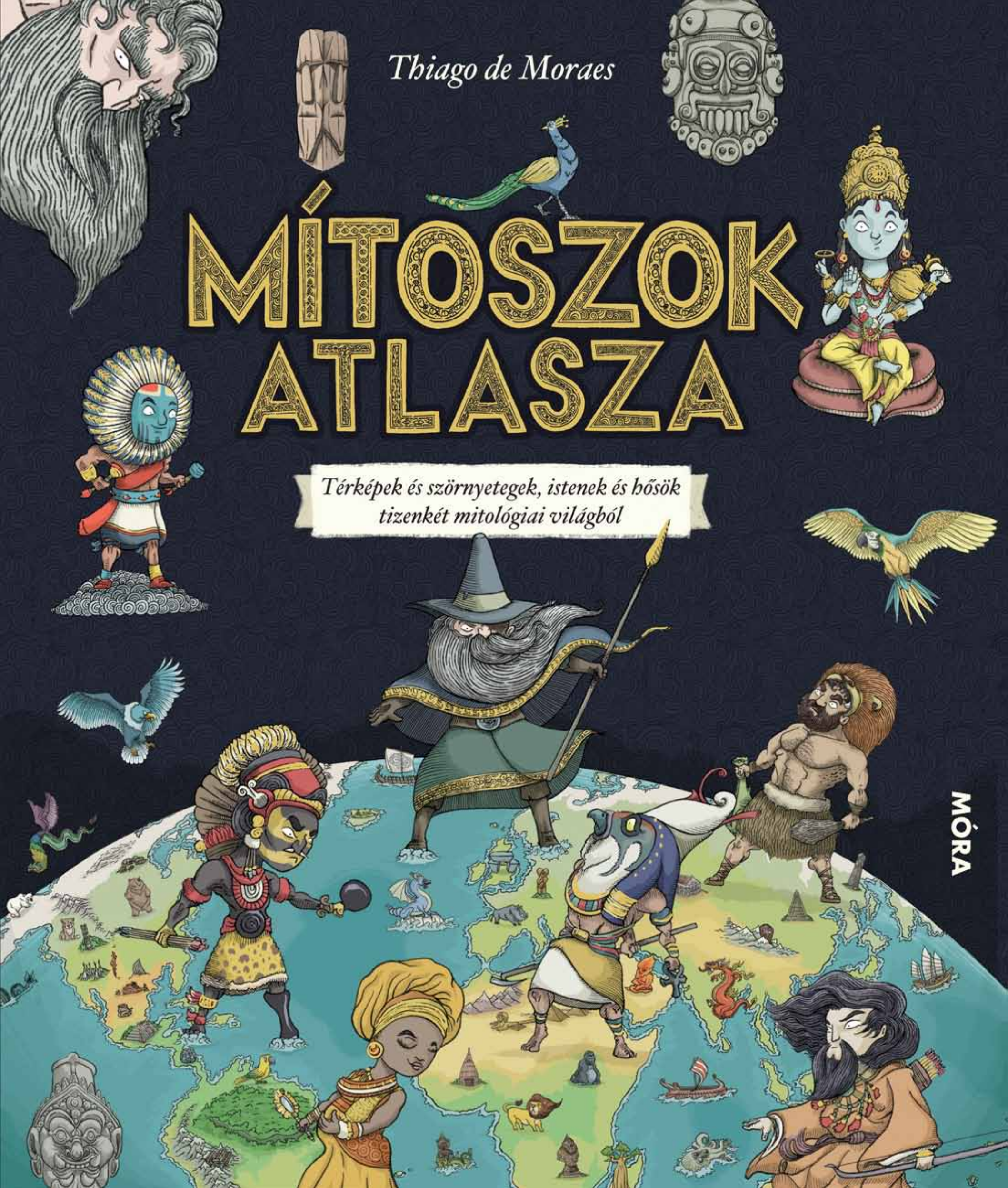

Thiago de Moraes

MÍTOSZOK ATLASZA

*Térképek és szörnyetegek, istenek és hősök
tizenkét mitológiai világból*

MÓRA

Családomnak, Anának, Tomnak, Billie-nek, Valnak és Bethnek

A mű eredeti címe:
MYTH ATLAS
Text & illustrations © Thiago de Moraes, 2018
First published in the UK in 2018
This translation is published by arrangement
with Scholastic Children's Books

Fordította: Zsuppán András

Hungarian translation © Zsuppán András, 2018
Hungarian edition © Móra Könyvkiadó, 2018

Minden jog fenntartva!

A kiadó könyveit kedvezménnyel
megrendelheti webáruházunkban:
www.mora.hu

ISBN 978 963 415 906 3

Kiadja a Móra Könyvkiadó Zrt.,
Janikovszky János elnök-vezérigazgató
Felelős szerkesztő: M. Szabó Csilla
A szöveget szakmailag ellenőrizte: Nagy Andrea
E-mail: mora@mora.hu • Honlap: www.mora.hu
Nyomtatás: Kína

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük a következő szakembereknek, hogy segítettek a kutatásban,
ellenőrizték az adatokat, és elláttak bennünket hasznos tanácsokkal:

Shola Adenekan, az afrikai irodalom és kultúra kutatója – a joruba
fejezet összeállításában és a joruba kiejtésben

Slaney Begley és **Rachel Phillipson** – a kutatásban és a szakmai
ellenőrzésben

Sophie Cashell és **Roisin O'Shea** – az ír nevek kiejtésében

Dr Lee Francis IV, a Native Realities Press elnök-vezérigazgatója,
a bennszülött népi kultúra kutatója – az észak-amerikai indián
mítoszokról szóló fejezetben

Kate Gorlacheva – az orosz nevek kiejtésében

Dr Evan Killick – a janomami fejezet összeállításában

Rádásul azt is elmagyarázta, miért vagyunk mind malackák –
mert ez csak azon múlik, honnan nézzük

Zeno Millet időt és fáradságot nem sajnálva próbálta megérteni
a szerzővel a joruba vallás finom jelentésrétegeit. Köszönettel
tartozunk Cavanának is a gyorstalpalóért

Vayu Naidu író, a Londoni Egyetem Keleti és Afrikai Tanulmányok
Intézetének mitológiai kutatója, a Királyi Ázsia Társaság tagja
értékes tanácsokat adott a hindu fejezethez

Jónas Sigurgeirsson, **Ragnar Ingi Aðalsteinsson** és

Sigurður Konráðsson – az óészaki kiejtésben

Pádraic Whyte, a dublini Trinity College Angol Tanszékének adjunktusa –
az ír fejezetben

Yoko Williams – a japán nevek kiejtésében

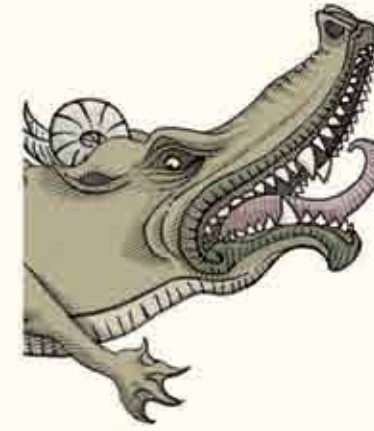
A kiadó előszava

A mítoszkutatás nem egyszerű feladat. Mindegyik kultúra,
amelyet e könyvben bemutatunk, rendkívül sokszínű, és
az itt olvasható történetek több tucat vagy akár több száz
különböző változatban maradtak fenn. Minden esetben
a legismertebb variánst kerestük meg, és a lehető legnagyobb
pontosságra törekedtünk, mégis előfordulhat, hogy hibáztunk.
Ha tévedést talál, kérjük, jelezd nekünk.

A *Mítoszok atlasza* bepillantást enged az emberiség
legizgalmasabb legendáiba. Egy részük már csak
a történelemkönyvek lapjain él tovább, mások azonban
ma is áhítatot ébresztő, szent történetek távoli népek számára.
Ennek ellenére nem törekedtünk az élő vallási szokások
leírására, minket csak maguk a történetek érdekeltek:
a lenyűgöző legendák, amelyek évezredek óta szájról
szájra járnak, hogy megmagyarázzák az emberi létezést
és az embert körülvevő világot.

Szívesen mutattunk volna be még több izgalmas mítoszt,
de a terjedelmi korlátok megkötötték a kezünket, így nehéz
döntéseket kellett meghoznunk. Nagyon sajnáljuk, ha esetleg
pont a kedvenc történeted maradt ki, de bízunk benne,
hogy találsz olyanokat, amelyekről eddig még nem hallottál,
és rabul ejtik a képzeletedet. Reméljük, hogy az olvasottak
újabb kirándulásokra csábítanak a mítoszok kimeríthetetlenül
gazdag világába.

Kalandra fell!

Thiago de Moraes

MÍTOSZOK ATLASZA

*Térképek és szörnyetegek, istenek és hősök
tizenkét mitológiai világból*

MÓRA KÖNYVKIADÓ

AZ
ÉSZAKI
VILÁG
75. oldal

A
SZLÁV
VILÁG
21. oldal

AZ
ÍR
VILÁG
67. oldal

A
GÖRÖG
VILÁG
7. oldal

A
HINDU
VILÁG
53. oldal

AZ
ÉSZAK-AMERIKAI
INDIAN
VILÁG
39. oldal

AZ
AZTÉK
VILÁG
27. oldal

AZ
EGYIPTOMI
VILÁG
81. oldal

A
JAPÁN
VILÁG
47. oldal

A
JORUBA
VILÁG
33. oldal

A
JANOMAMI
VILÁG
15. oldal

A
POLINÉZ
VILÁG
61. oldal

**MITIKUS
VILÁGOK**
*Öt földrész népeinek istenei, bősei, szörnyetegei,
fantasztikus teremtményei és legendái*

Egyesek szerint a világ teremtése előtt nem létezett más, csak a mély tenger, vagy egy tojás, vagy egy halott óriás csontjai.

Amikor egy vakmerő viking ezer évvel ezelőtt hajóra szállt, úgy képzelte, hogy az óceánt a Jörmungandr kígyó fonja körül, egy hatalmas hulló, amelynek teste körbeéri az egész világot. Ugyanekkor a messzi Nyugat-Afrikában a joruba harcosok beleszagoltak a forró északi szélbe, és tudták, hogy Oya istennő fel-szította a tüzet férje, a félelmet nem ismerő, harcias kovácsisten, Ogun műhelyében.

A régi népek világfelfogása nem is lehetett volna sokfélebb, egyben mégis mind hasonlított: az emberek történeteken keresztül értelmezték az univerzumot. Így magyarázták meg a tengerek, a hegyek, a Nap, a Hold, a mennydörgés, a villámlás és az állatok létezését.

A földrajzi környezet és az életmód is alakította az emberek elképzelését a világról. Az ókori görögök rengeteget hajóztak az Égei-tengeren, ezért úgy gondolták, hogy a Földet – amely lapos – tenger veszi körül, és alatta található a holtak birodalma, Hadész. A dél-amerikai janomamik a dzsungel mélyén éltek, és a világot úgy hívták, *Urihi a Pree* – Nagy Erdei Birodalom. Az egyiptomi hitvilágra a Nílus éves áradása is hatással volt.

Amikor apa lettem, újra olvasgatni kezdtem kedvenc mítoszaimat és legendáimat, amelyekért kislítú koromban rajongtam. Szerettem volna, ha gyermekeim is megtapasztalják ezt a lelkesedést,

és sokat töprengtem, hogy nézhetek ki a mitológiai világok, és milyen érzés lenne keresztül-kasul bejárni őket. Így született meg a *Mítoszok atlasza*.

Ennek a könyvnek nem célja, hogy a világ összes vallásának legendáit, a különböző civilizációk hiedelmeit és istenségeit töviről hegyire bemutassa. Nem véletlenül rajzoltam térképeket: segítségükkel végigjárhatod a fantasztikus helyeket, útközben megismerkedhetsz több száz különleges teremtménnyel, és ízelítőt kapsz a történeteikből.

Remélem, hogy a rajzokat böngészve téged is ugyanúgy lenyűgöznek és rabul ejtenek a legendás világok, mint engem. És ha igen, bizonyára saját szakálladra is kalandozni kezdsz más könyvek, történetek és filmek segítségével.

A nagy utazás most kezdődik. Járd be a csodák világát szélteben-hosszában, mulass jól, tévedj el egy kicsit, de ne félj: a mítoszok világában mindig hazatalálsz – elég, ha felülsz egy viharadár hátára, vagy átszeled az eget a Nap birkáján.

Thiago de Moraes

Thiago de Moraes

Mítoszok atlasza

ÚTMUTATÓ

Ezzel a különleges könyvvel az egész világot bejárhatod Észak-Amerikától Indián át Polinéziáig és Japánig. Megdöbbenően sok istennel, szörnyel, hőssel, tréfamesterrel és bestiával találkozol majd az út során. Mielőtt felkerekednél, hallgass meg néhány hasznos tanácsot!

Minden kultúra kialakította a saját mítoszáit a világ – benne a növények, az állatok és az emberek – keletkezéséről. Az atlasz tizenkét térképe egy-egy teremtésmítoszt ábrázol. Miközben a rajzokat böngészed, és elolvasod a kapcsolódó történeteket, mind az öt emberlakta földrészre elvetődsz, és felfedezheted, hogy az ott élő népek hogyan értelmezték az őket körülvevő világot.

ÍGY TÁJÉKOZÓDJ A MÍTOSZOK VILÁGÁBAN:

1. A Bevezető tartalmaz néhány alapvető információt az adott kultúra hiedelmeiről és mítoszairól, és elmagyarázza, ott hogyan látták a világot.

A „**HOL JÁRUNK?**” című rész elárulja, hogy éppen a világ melyik tájára vetődöttél.

A térkép mellett megismerkedhetsz sok istennel, hőssel és szörnyeteggel, akik az ábrázolt világot lakják. Valójában jóval többen voltak, de ahhoz, hogy mind elérjenek, sokkal vastkosabb könyvre lett volna szükség.

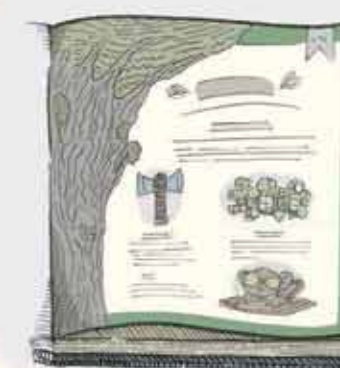
3. A történeteket elmesélő oldalpáron az adott mitológiai világból idézünk fel néhány mesét és legendát.

A **CÍMKÉN** olvasható nevek a térkép mellett is szerepelnek.

A „**TUDTAD?**” című szövegdobozban újabb kis történeteket vagy érdekes adatokat találsz.

4. A lények és tárgyak című részben még több izgalmas információt gyűjtöttünk össze. A legfélelmetesebb szörnyetegek is többnyire itt rejtőznek!

Névmutató

Az atlasz végén található oldalakon abécé szerinti rendezett listában sorakoznak a könyv szereplői, mellettük azoknak az oldalaknak a száma, ahol olvashatsz róluk. Egyes nevek kiolvasásával segít megbirkózni a kiejtési útmutató.

Görög mítoszok

A KHAOSZBÓL... EGY MÁSFAJTA KÁOSZBA

Az ókori görögök úgy tartották, hogy kezdetben nem létezett más, csak a tátongó űr, Khaosz, amelyből kivált Gaia, a Föld. Gaiából keletkezett Uranosz, az Ég, és miután egyesültek, sok-sok gyerekük született.

Az istenek azonban nem alkottak boldog családot. Gaia és Uranosz folyton veszekedtek egymással, a gyerekeikkel, az unokáikkal és a dédunokáikkal. Mindenki uralkodni akart a többiek fölött.

Végül az unokák és a dédunokák kerültek ki győztesen a nagy perpatvarból. Őket olümposzi isteneknek nevezték, mert az Olümposz nevű hegyen laktak. Halhatatlanok és nagyon erősek voltak, de nem sokkal bölcsőbbek az embereknél, és rengeteg időt töltöttek civakodással, intrikával, cselszövészel és mindenféle pajkossággal.

AZ ÓKORI GÖRÖG VILÁG TÉRKÉPE

Az ókori görögök egy lapos lepénynek tartották a Földet, amelyet körülvesz a végtelen tenger, az Ókeanosz. A fölé boruló ég boltozatát Gaia és Uranosz egyik unokája, Atlasz tartotta. A Föld alatt helyezkedett el a halottak birodalma, Hadész, vagyis az Alvilág. Legeslegalul egy feneketlen szurdok tátongott, a Tartarosz, ahol a bűnösök az örökkévalóságig sínylődtek – ezt tanácsos volt messziről elkerülni.

Hol járunk? A görögök kirajzottak eredeti hazájukból, Hellászból, és városokat alapítottak a mai Olaszország, Spanyolország, Egyiptom és Líbia partvidékén, valamint Törökországban és a Fekete-tenger körül.

A görög világ

Istenek, helyek és tárgyak, gorgók, szirének, mindenféle szörnyetegek és csodálatos lények.

27 ARÉSZ

A háború és az erőszak istene, csupa düh és pusztító szenvedély. A gyermekei is borzasztó alakok voltak, például Deimosz (félelem) és Phobosz (szorongás), akik nem tűrték, hogy bárki megsértse a becsületüket.

26 ATLASZ

A vállán kellett hordania az égbolt terhét, miután a titánok lázadása az olümposziak ellen elbukott. A teher irtózatosan nyomta, ezért bárkinek szívesen átadta egy időre, Héraklésznek is.

25 ARTEMISZ

Apollón ikernővére, a vadászat istennője. Kiváló íjász volt, védelmezte a vadállatokat, az erdőket és a hegyeket, és mindig egy szarvas járt a nyomában.

24 DÉMÉTÉR

Zeusz nővére, a termékenység és az aratás istennője. Amikor Hadész elrabolta a lányát, Perszephonét, összetört a szíve, és mindent megtett, hogy visszakapja gyermekét.

23 DIONÜSZOSZ

A bor, a féktelen mulatozás és mindenféle szórakozás istene. Néha teljesen elment az esze, és egészen vad dolgokat művelt.

21 SZIRÉNEK

Rémítő, félig madár, félig nő szörnyek. A tengerészeket bűvöletes énekükkel a szigetekre csábították, ahol aztán a hajók szétzúzódtak a parti sziklákon.

22 POSZEIDÓN

A tengerek királya, aki a lovakért is bolondult. Könnyen haragra gerjedt, és ha szigonyával megütötte a tenger fenekét, földrengés keletkezett.

20 TARTAROSZ

A bűnhődés rettenetes szurdoka, ahova Zeusz a titánokat zárta a lázadásuk után. Ide kerültek haláluk után a nagyon gonosz emberek, például Sziszüphosz, aki folyton egy hegyoldalra görgött felfelé egy hatalmas sziklát, amely a csúcsról azonnal visszagurult a mélybe.

19 ORPHEUSZ

Zseniális zenész, aki olyan gyönyörűen hárfázott, hogy a muzsikája megvédte az argonautákat a szirénektől. Nem tudta visszahozni feleségét, Eurüdikét az Alvilágból, és egy csapat dühös nő darabokra szaggatta, pedig csak egy csókra vágytak (levágott feje azonban tovább dalolt).

18 PERSZEPHONÉ

Hadész felesége, Démétér lánya. Hadész elrabolta, és az Alvilágba hurcolta, ahonnan csak tavasszal és nyáron térhet vissza a fölső világba.

30 HERMÉSZ

Az istenek hírnöke, aki ide-oda cikázott az istenek és az emberek világa között. Okos és furfangos isten volt, időnként bajba sodorta a többieket, máskor meg kihúzta őket a csávából.

29 SZELÉNÉ

A Hold istennője, Hélios nővére. Neki is volt kocsija, de ő mindig éjszaka hajtott át az égbolton.

28 APHRODITÉ

A szerelem és a szépség istennője. Zeusz feleségül adta Héphisztoszhoz, de sajnos nem igazán kedvelte a férjét, inkább az erőszakos Arészhoz vonzódott.

1 ZEUSZ

Az ég ura, az istenek királya. Sok istennek az apja, másoknak a fivére volt (köztük a feleségének, Hérának is). Át tudott változni bármilyen állattá, többek között bikává vagy hattyúvá.

4 HÉLIOSZ

A napisten, aki négylovas kocsijával mindennap áthajtatja az égbolton, és éjszaka visszatér az óceánon keresztül.

2 HÉRA

Zeusz felesége és nővére (attól tartok, elég sok hasonló kinos részletre bukkanunk az olümposzi istenek magánéletében). A házasság és a gyermekáldás istennője.

5 APOLLÓN

A művészet, az íjászat, a jóslás és – különös módon – a járványok istene. Szerette a zenét és a költészetet, de a nyilai betegséget okoztak az embereknek.

3 PALLASZ ATHÉNÉ

A bölcsesség, a civilizáció, a jog, a stratégia és sok más okos dolog istennője. Zeusz fejéből pattant elő, miután az Olümposz ura lenyelte várandós édesanyját, Métiszt.

6 MINÓTAUROSZ

Óriási, félig bika, félig ember formájú szörnyeteg, aki egy labirintus mellett élt Kréta szigetén. Embereket evett, ezért hétevéente fiatal fiúkat és lányokat küldtek neki Athénből csemegének.

7 HÉRAKLÉSZ

Zeusz és egy halandó nő fia, a leghíresebb görög hős, aki annyi bátor tettet hajtott végre, hogy végül istenné vált, és felköltözött az Olümposra.

8 HÉPHAISZTOSZ

A kovácsmesterség, a kézművesség és a vulkánok istene, aki a szicíliai tűzhányó, az Etna alatt élt, és műhelyében mindenféle bámulatos tárgyat készített fémbl.

9 MEDÚZA

Hírheft gorgó, akinek női alakja volt, de a haja helyén rengeteg kígyó tekerdőzött. Annyira borzalmas látványt nyújtott, hogy aki ránézett, menten kővé vált.

10 PÁN

A vadon és a pásztorkodás istene, félig kecske, félig ember. Ő nevelte Héraklészt, Aiaszt, Akhilleuszt, laszont és sok más híres görög hőst.

11 KHEIRÓN

Félig ló, félig ember kentaur, bölcs tanító és csillagász. Ő nevelte Héraklészt, Aiaszt, Akhilleuszt, laszont és sok más híres görög hőst.

12 KÜKLOPSZOK

Egyszemű óriások, akik egy elhagyott szigeten éltek. Juhokat tartottak, ritkán mosakodtak, és nem igazán vágott az eszük.

13 TRITÓN

Poszeidón félig ember, félig haltestű fia, aki varázserejű kagylókürtjével uralkodott az óceán hullámai fölött.

14 MÚZSÁK

Az ihlet kilenc istennője. Ők segítették az embereket, hogy a művészetben, a zenében és a tudományban nagyszerű dolgokat alkossanak. A „múzeum” eredetileg azt jelentette, a „Múzák szentélye”.

15 KHARÓN

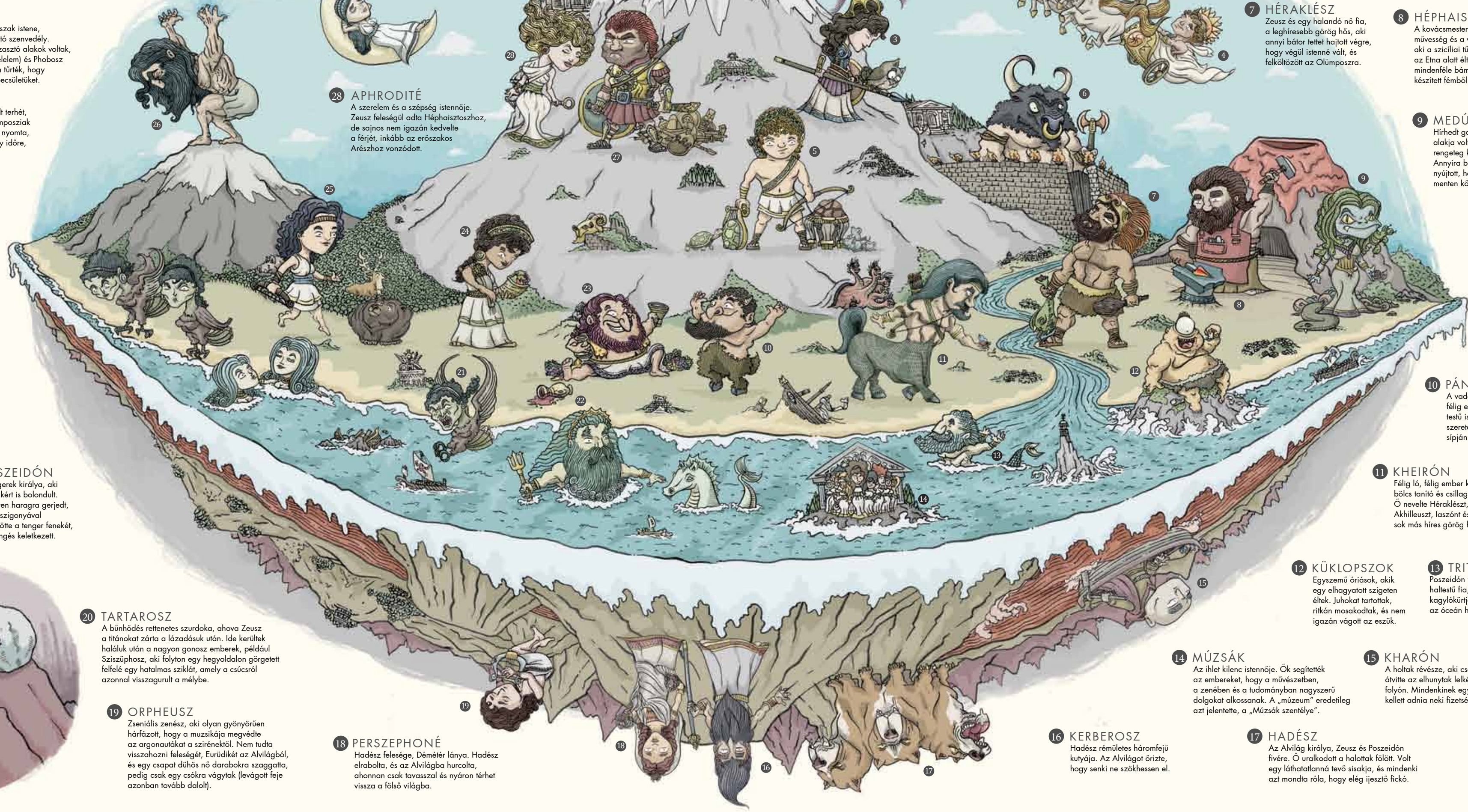
A holtak révésze, aki csónakjával átvitte az elhunytak lelkét a Sztyx folyón. Mindenkinek egy pénzérmét kellett adnia neki fizetségként.

16 KERBEROSZ

Hadész réműletes háromfejű kutya. Az Alvilágot őrizte, hogy senki ne szökhesse el.

17 HADÉSZ

Az Alvilág királya, Zeusz és Poszeidón fivére. Ő uralkodott a halottak fölött. Volt egy láthatatlanná tevő sisakja, és mindenki azt mondta róla, hogy elég ijesztő fickó.

Héraklész tizenkét munkája

HOGYAN DIADALMASKODJ RETTENETES SZÖRNYETEGEK, DÜHÖS ISTENEK ÉS EGY NAGY HALOM KAKI FÖLÖTT?

Zeusz hitvese, Héra soha nem kedvelte a mostohafiát, Héraklészt. Mindent megtett, hogy pokollá tegye az életét, és amikor Héraklész felnőtt férfi lett, egy időre örültséget bocsátott rá. Ekkor Héraklész dührohamában megölte a feleségét és a gyerekeit.

Amikor az örület elmúlt, és Héraklész rádöbbenett, hogy mit művelt, nagyon elkeseredett, és száműzetésbe vonult. Vezekelni akart szörnyű tettéért, ezért a delphoi jósdához fordult. A jósda elárulta neki, hogy feloldozást nyer, ha elvégez tizenkét nehéz munkát – valójában inkább hőstettet – Eurésztheusz tírünszi király megbízásából.

Mindegyik feladat lehetetlen lett volna közönséges halandók számára. Többnyire rettentő nagy és rettentő dühös állatokat kellett megfékezni, amelyektől minden görög rettegett. Héraklész azonban nem volt közönséges halandó, imádta a lehetetlen feladatokat, és mindet elvégezte, habár ez még neki is sokáig tartott.

Héraklész végül bocsánatot nyert a családja kiirtásáért, és visszatérhetett a száműzetésből. Még sok kalandja volt, és egyre híresebb lett. Miután meghalt, istenné vált, és felköltözött az Olümposzra a papája, Zeusz mellé.

- 1 Zeusz
- 2 Héra
- 7 Héraklész
- 16 Kerberosz
- 17 Hadész
- 26 Atlasz

TUJTAD?

Héraklész még csecsemő volt, és a bölcsőjében szundikált, amikor Héra mérges kígyókat küldött, hogy végezzenek vele. Héraklész azonban rettentő erős kisbaba volt, és a kezecskéivel megfojtotta a kígyókat.

A TIZENKÉT MUNKA

- 1 A nemeai oroszlán megölése
- 2 A kilencefejű lernéi Hüdra megölése
- 3 Az aranyagancsú kerúneiai szarvas befogása
- 4 Az erümanthoszi vadkan elfogása
- 5 30 évnyi tehéntrágya kitararítása Augeiasz istállójából
- 6 A húsevő, rézkarmú sztümphalozsi madarak kiirtása
- 7 Minósz vad bikájának megszelidítése
- 8 Diomédész emberevő kancáinak elhajtása
- 9 Hippolüté harcias amazon királynő övének megszerzése
- 10 A háromfejű szörny, Gérión marháinak elhajtása
- 11 Aranyalmák lopása a heszperiszek (Atlasz lányai) kertjéből
- 12 Hadész háromfejű kutyája, Kerberosz elrablása